DOMSTOLENS DOM (första avdelningen)

den 3 april 2008 *

I mål C-306/06,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 234 EG, framställd av Oberlandesgericht Köln (Tyskland) genom beslut av den 26 maj 2006, som inkom till domstolen den 14 juli 2006, i målet

meddelar

01051 Telecom GmbH

mot

Deutsche Telekom AG,

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden P. Jann samt domarna A. Tizzano (referent), A. Borg Barthet, M. Ilešič och E. Levits,

* Rättegångsspråk: tyska.

generaladvokat: M. Poiares Maduro,
justitiesekreterare: handläggaren B. Fülöp,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 6 september 2007,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— 01051 Telecom GmbH, genom P. Schmitz, Rechtsanwalt,

— Deutsche Telekom AG, genom M. Reuter, Rechtsanwalt,

— Tysklands regering, genom M. Lumma och A. Günther, båda i egenskap av ombud,

— Tjeckiens regering, genom T. Boček, i egenskap av ombud,

— Österrikes regering, genom C. Pesendorfer, i egenskap av ombud,

— Finlands regering, genom A. Guimaraes-Purokoski, i egenskap av ombud,

— Europeiska gemenskapernas kommission, genom B. Schima, i egenskap av ombud,

och efter att den 18 oktober 2007 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 3.1 c ii i Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/35/EG av den 29 juni 2000 om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner (EGT L 200, s. 35).

2 Begäran har framställts i ett mål mellan 01051 Telecom GmbH (nedan kallat 01051 Telecom) och Deutsche Telekom AG (nedan kallat Deutsche Telekom) rörande betalning av dröjsmålsräntor, som krävts på grund av påstått sen betalning av fakturor.

Tillämpliga bestämmelser

Gemenskapsrätten

3 Direktiv 2000/35 syftar till en harmonisering av vissa delar av medlemsstaternas lagstiftningar avseende bekämpandet av sena betalningar vid handelstransaktioner.

4 Skälen 7, 9, 10 och 16 i direktivet lyder som följer:

”7) Alltför långa betalningsperioder och sena betalningar medför att företag, särskilt små och medelstora, utsätts för betungande administrativa och ekonomiska bördor. Dessa problem utgör dessutom en huvudorsak till att företag kommer på obestånd som hotar deras fortsatta existens och leder till att många arbetstillfällen går förlorade.

…

9) Skillnaderna mellan medlemsstaterna i fråga om regler och praxis när det gäller betalningar utgör ett hinder för en väl fungerande inre marknad.

10) Detta får till följd att handelstransaktioner mellan medlemsstaterna begränsas avsevärt. Detta strider mot artikel 14 i [EG-]fördraget eftersom företagare skall

kunna bedriva handel på hela den inre marknaden på sådana villkor som säkerställer att gränsöverskridande transaktioner inte medför större risker än inrikes försäljning. Det skulle leda till en snedvridning av konkurrensen om väsentligt olika regler tillämpades på inrikes och gränsöverskridande transaktioner.

…

16) Sen betalning är ett avtalsbrott som har blivit ekonomiskt intressant för gäldenärer i de flesta medlemsstater genom att dröjsmålsräntan är låg och/eller indrivningsförfarandena långsamma. Det krävs en avgörande förändring som inbegriper ersättning till borgenärerna för de kostnader som uppstått, för att vända denna utveckling och för att säkerställa att konsekvenserna av sena betalningar avhåller från sådana betalningar.”

5 Följande föreskrivs i artikel 3.1 a–c i direktiv 2000/35:

”1. Medlemsstaterna skall säkerställa

a) att ränta i enlighet med punkt d skall betalas från dagen efter den förfallodag eller den betalningsperiod som fastställs i avtalet,

b) att, om förfallodagen eller betalningsperioden inte fastställs i avtalet, ränta automatiskt skall betalas utan att det krävs en påminnelse

i) 30 dagar efter den dag då gäldenären mottog fakturan eller en likvärdig begäran om betalning,

ii) om det råder osäkerhet om dagen för mottagande av fakturan eller en likvärdig begäran om betalning, 30 dagar efter dagen för mottagande av varorna eller tjänsten, eller

iii) om gäldenären mottar fakturan eller en likvärdig begäran om betalning innan varorna eller tjänsten mottagits, 30 dagar efter dagen för mottagande av varorna eller tjänsten, eller

iv) om ett förfarande för godkännande eller kontroll, genom vilket varornas eller tjänstens överensstämmelse med avtalet skall konstateras, föreskrivs i lag eller i avtalet och om gäldenären mottar fakturan eller en likvärdig begäran om betalning tidigare eller den dag då mottagandet eller kontrollen sker, 30 dagar efter den sistnämnda dagen,

c) att borgenären skall vara berättigad till dröjsmålsränta om

i) borgenären har fullgjort sina avtalsenliga och lagenliga skyldigheter och

ii) inte har mottagit det förfallna beloppet i tid, dock inte om gäldenären inte är ansvarig för dröjsmålet.”

Den nationella rätten

6 I 269 § i den tyska civillagstiftningen (Bürgerliches Gesetzbuch) (nedan kallad BGB) anges följande:

”1) När platsen för prestationen inte har fastställts och inte heller framgår av de faktiska omständigheterna och, i synnerhet, av skuldförhållandets art, ska prestationen tillhandahållas på den ort där gäldenären hade sitt hemvist då skulden uppstod.

2) När skuldförhållandet har uppkommit inom ramen för gäldenärens kommersiella eller industriella verksamhet och då anläggningen där verksamheten bedrivs inte är belägen där denne har sitt hemvist, ska betalningen äga rum på den plats där anläggningen är belägen i stället för platsen för gäldenärens hemvist.

3) Det kan inte fastställas enbart på grundval av den omständigheten att gäldenären har åtagit sig att betala kostnaden för försändelsen att platsen för avsändandet är den plats där prestationen tillhandahålls.”

7 270 § BGB har följande lydelse:

”1) Gäldenären ska, vid ovisshet, på egen risk och bekostnad se till att betalningsmedlen överförs till platsen för borgenärens hemvist.

2) När fordran har uppkommit inom ramen för borgenärens kommersiella eller industriella verksamhet och anläggningen där denna verksamhet bedrivs är belägen på en annan plats än den där borgenären har sitt hemvist, ska betalning äga rum på den plats där anläggningen är belägen i stället för på platsen för borgenärens hemvist.

3) När avgifterna eller riskerna med överföring har ökat, till följd av att platsen för borgenärens hemvist, kommersiella eller industriella verksamhet har ändrats sedan skulden uppstod, ska borgenären bära merkostnaden i det förra fallet och risken i det senare fallet.

4) Bestämmelserna avseende platsen för prestationen kvarstår oförändrade.”

8 I 286 § BGB, i dess lydelse efter införlivandet av direktiv 2000/35, föreskrivs följande:

”1) Om gäldenären inte fullgör sin skyldighet efter en påminnelse från borgenären, vilken har utfärdats efter förfallodagen, medför påminnelsen att prestationen ska anses vara försenad. Väckande av talan i syfte att prestationen ska tillhandahållas och delgivning av ett betalningsföreläggande inom ramen för ett motsvarande förfarande likställs med en påminnelse.

2) Borgenären behöver inte skicka en påminnelse då

1. tidpunkt för tillhandahållande av prestationen har fastställts till ett specifikt kalenderdatum,

2. tillhandahållandet av prestationen ska föregås av en viss händelse och en lämplig tidsperiod har fastställts för prestationens tillhandahållande, på så sätt att den kan beräknas enligt kalendern från och med nämnda händelse,

3. gäldenären bestämt och definitivt vägrar att fullgöra sin skyldighet,

4. det omedelbara inträdet av dröjsmål är berättigat, av särskilda skäl och med beaktande av båda berörda parters intressen.

3) En gäldenär ska anses vara sen med betalningen senast 30 dagar efter det att skulden förfallit till betalning och en faktura eller en likvärdig begäran om betalning mottagits, om betalning då inte redan ägt rum. Om gäldenären är konsument gäller detta endast om det uttryckligen anges i fakturan eller i begäran om betalning. Om datumet för mottagande av fakturan eller begäran om betalning inte är fastställt, anses en gäldenär som inte är konsument vara sen med betalningen senast trettio dagar efter förfallodagen och efter det att motprestationen har utförts.

4) En gäldenär anses inte vara sen med prestationen så länge denna inte sker till följd av omständigheter som gäldenären inte ansvarar för.”

Tvisten vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

9 01051 Telecom och Deutsche Telekom tillhandahåller telekommunikationstjänster till allmänheten och till nätoperatörer. Deutsche Telekom erbjuder dessutom andra operatörer, såsom 01051 Telecom, faktureringstjänster.

10 De båda bolagen är sedan år 1998 bundna av ett avtal om samtrafik, enligt vilket de ömsesidigt fakturerar varandra för de tjänster som tillhandahålls inom ramen för detsamma. På denna bas beräknar de sedan vilka belopp som ska betalas. Avtalet har ändrats flera gånger. Den version som är från den 26 juni 2002, vilken båda parterna har åberopat vid den nationella domstolen, innehåller följande klausuler:

”17.4 Förfallodag

De fordringar som uppkommer mellan parterna förfaller till betalning i samband med att fakturan tas emot.

Fakturerat belopp ska betalas till ett på fakturan angivet konto.

17.5 Betalningsdröjsmål

Dröjsmål föreligger, såvida det inte redan har framställts betalningskrav, 30 dagar efter förfallodagen och efter det att fakturan har tagits emot.

Om en av avtalsparterna skulle ligga i dröjsmål med betalningen beräknas skadeersättningen på följande sätt:

— dröjsmålsränta motsvarande den för betalningstiden gällande referensräntan enligt 247 § [BGB], med ett tillägg av åtta procentenheter;

…”

11 01051 Telecom och Deutsche Telekom ingick år 2001 ett fakturerings- och inkassoavtal, i vilket följande anges i punkt 8:

”En avtalspart kan den 15:e eller den sista dagen i varje kalendermånad fakturera Deutsche Telekom nettovederlaget för de tjänster som Deutsche Telekom har tillhandahållits, och som Deutsche Telekom har godkänt som fakturerbara, jämte [mervärdesskatt]. Det fakturerade beloppet ska senast 30 dagar efter det att fakturan har tagits emot krediteras det konto som anges i fakturan, eller kvittas.”

12 01051 Telecom gjorde inom ramen för sin talan vid Landgericht Bonn, vilken var den domstol som prövade målet i första instans, gällande att bestämmelsen i punkt 8 i fakturerings- och inkassoavtalet även skulle tillämpas inom ramen för avtalet om samtrafik. 01051 Telecom krävde följaktligen att Deutsche Telekom, för det fall ett belopp återstod att betala efter sistnämnda bolags kvittning, skulle betala dröjsmålsränta från den trettionde dagen efter det att den aktuella fakturan hade tagits emot och till dess att det belopp som skulle betalas hade krediterats 01051 Telecoms konto.

13 Landgericht Bonn biföll delvis talan genom att fastställa att Deutsche Telecom inte endast var ansvarigt för att ge uppdrag om överföring av det belopp som skulle betalas, utan också för att beloppet krediterades 01051 Telecoms bankkonto. Denna slutsats följer nödvändigtvis av artikel 3.1 c ii i direktiv 2000/35, enligt vilken borgenären vid sen betalning är berättigad till dröjsmålsränta om denne inte ”har mottagit” det förfallna beloppet i tid. Tvärtemot den tolkning som hittills gällt i Tyskland, är det således inte den sena verkställigheten av betalningsordern, utan den omständigheten att det förfallna beloppet för sent tas emot av borgenären, som är kriteriet för en sen betalning.

14 Deutsche Telekom överklagade domen från Landgericht Bonn vid Oberlandesgericht Köln och ifrågasatte därvid underrättens tolkning. Den nationella domstolen har i sin begäran om förhandsavgörande angett att det, enligt den förhärskande tolkningen i tysk rättspraxis, i princip är så att en betalning via banköverföring ska anses vara gjord i tid när följande omständigheter föreligger. För det första ska överföringsuppdraget ha nått gäldenärens finansiella inrättning före utgången av betalningsfristen, vidare ska gäldenärens konto ha täckning eller en tillräckligt hög kreditlimit och, slutligen, ska den finansiella inrättningen ha godkänt överföringsuppdraget inom nämnda tidsram.

15 Den hänskjutande domstolen tillstår dock att en viss tolkning av artikel 3.1 c ii i direktiv 2000/35 skulle kunna leda till en annan lösning. I synnerhet kan bruket i de tyska, engelska och franska språkversionerna av direktivet av orden ”erhalten”, ”received” och ”reçu” tyda på att det förfallna beloppet ska ha krediterats borgenärens konto före utgången av betalningsperioden för att betalningen inte ska vara sen i den mening som avses i direktivet.

16 Oberlandesgericht Köln beslutade under dessa omständigheter att vilandeförklara målet och att ställa följande tolkningsfråga till EG-domstolen:

”Är en nationell bestämmelse, enligt vilken den tidpunkt [som beaktas] för en betalning som sker via banköverföring och genom vilken gäldenärens dröjsmål avvärjs eller bringas att upphöra inte är då beloppet krediteras borgenärens konto, utan då gäldenären, vid tillräcklig täckning eller motsvarande kreditlimit på kontot, lämnar överföringsuppdraget som godkänns av banken, förenlig med artikel 3.1 c ii i … direktiv 2000/35 … ?”

Prövning av tolkningsfrågan

17 Den nationella domstolen har ställt frågan för att få klarhet i vid vilken tidpunkt en betalning som sker via banköverföring kan anses vara gjord i tid, inom ramen för en handelstransaktion, till undvikande av att fordran ger upphov till dröjsmålsräntor i den mening som avses i artikel 3.1 c ii i direktiv 2000/35.

18 01051 Telecom, den tjeckiska regeringen och Europeiska gemenskapernas kommission har hävdat att det framgår såväl av förarbetena till och lydelsen av direktiv 2000/35 som av syftet med detsamma att en betalning är sen när borgenären inte har mottagit det förfallna beloppet inom angiven tid, det vill säga, i fråga om banköverföringar, när summan inte har krediterats borgenärens konto före utgången av betalningsfristen. Den avgörande tidpunkten för bestämmandet av huruvida borgenären ska vara berättigad till dröjsmålsränta är således den tidpunkt då det förfallna beloppet krediteras dennes konto.

19 Deutsche Telekom, den tyska, den österrikiska och den finländska regeringen har däremot i huvudsak anfört att direktiv 2000/35 endast uppställer minimikrav inom området för bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner, medan ett betydande utrymme – inom ramen för detta syfte – har lämnats åt medlemsstaternas lagstiftningar. I synnerhet i artikel 3 i direktivet överlåts det åt de sistnämnda att avgöra vid vilken tidpunkt en betalning via banköverföring ska anses vara gjord i tid, eftersom det endast föreskrivs på vilka villkor och inom vilka tidsfrister dröjsmålsräntor, i avsaknad av avtal om detta, kan utkrävas.

20 Inom dessa ramar innebär en tolkning enligt vilken det krävs att gäldenären gör sin överföring vid en finansiell inrättning inom föreskrivna tidsfrister att en adekvat avvägning åstadkoms mellan borgenärens och gäldenärens intressen, med beaktande bland annat av det faktum att den tid det tar att genomföra ett överföringsuppdrag beror på hur transaktionen hanteras av bankerna och inte på gäldenärens agerande. Det skulle under dessa omständigheter vara orimligt att låta en gäldenär som agerat i god tro genom att göra sin överföring i tid, det vill säga före betalningsfristens utgång, svara för eventuella förseningar som uppstått till följd av handläggningstiden för banktransaktionerna.

21 För att ge ett svar på den nationella domstolens fråga erinrar domstolen först om att om det är så som Deutsche Telekom, den tyska, den österrikiska och den finländska regeringen har anfört, nämligen att direktivet inte innebär en fullständig

harmonisering av alla bestämmelser som rör sena betalningar vid handelstransaktioner, så regleras ändå vissa specifika bestämmelser inom området. Bland dessa finns, såsom domstolen tidigare har konstaterat, bestämmelser om ränta vid sen betalning (se, för ett liknande resonemang, dom av den 26 oktober 2006 i mål C-302/05, kommissionen mot Italien, REG 2006, s. I-10597, punkt 23).

22 Efter det att det har fastställts i direktiv 2000/35, i artikel 3.1 b i, att en betalningsperiod om 30 dagar ska vara tillämplig om inte annat har avtalats, föreskrivs det i artikel 3.1 c ii att borgenären ska vara berättigad till dröjsmålsränta från gäldenären om borgenären ”inte har mottagit det förfallna beloppet i tid, dock inte om gäldenären inte är ansvarig för dröjsmålet”.

23 Det framgår således uttryckligen av sistnämnda bestämmelses lydelse att gäldenärens betalning anses vara sen, vad avser möjligheten att utkräva dröjsmålsränta, när borgenären inte förfogar över det förfallna beloppet i tid. När det gäller betalning som sker via banköverföring kan endast den omständigheten att det förfallna beloppet krediteras borgenärens konto medföra att denne förfogar över nämnda summa.

24 En sådan tolkning vinner stöd i de olika språkversionerna av direktiv 2000/35, i vilka det entydigt hänvisas till att det förfallna beloppet ska ha mottagits inom betalningsfristen. Så är bland annat fallet med formuleringarna ”erhalten”, ”received”, ”reçu” och ”ricevuto”, som förekommer i de tyska, engelska, franska respektive italienska språkversionerna av direktiv 2000/35.

25 Det framgår i övrigt klart av förarbetena till direktivet att valet av formuleringen ”mottagit” inte är en tillfällighet, utan resultatet av ett övervägt beslut av gemenskapslagstiftaren. Såsom kommissionen har framhållit föregicks nämligen Europeiska

unionens råds antagande av direktivet av en diskussion, vid vilken denna formulering till slut föredrogs framför flera andra mindre precisa uttryck, vad avser bestämmandet av den tidpunkt från vilken en betalning, inom ramen för en handelstransaktion, ska anses vara gjord i tid.

26 Dessutom är den tolkning som innebär att det avgörande kriteriet för betalning är att det förfallna beloppet krediterats borgenärens konto, genom att den grundar sig på den tidpunkt då det förfallna beloppet med säkerhet står till borgenärens förfogande, i överensstämmelse med det huvudsakliga syftet med direktiv 2000/35, såsom detta bland annat framgår av skälen 7 och 16, nämligen att skydda innehavarna av finansiella fordringar.

27 Det ska slutligen tilläggas att en sådan tolkning av artikel 3.1 c ii i direktivet får stöd av den tolkning som domstolen har fastställt inom andra områden av gemenskapsrätten. Såsom 01051 Telecom har påpekat, framgår det således av domstolens rättspraxis att en kreditering av kontot för Europeiska gemenskapernas egna medel är avgörande för att fastställa om en medlemsstat, som har att tillse att en penningsumma ställs till kommissionens förfogande, har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter och om den följaktligen är skyldig att betala dröjsmålsränta (se, för ett liknande resonemang, dom av den 12 juni 2003 i mål C-363/00, kommissionen mot Italien, REG 2003, s. I-5767, punkterna 42, 43 och 46).

28 Följaktligen är den avgörande tidpunkten för att fastställa om en betalning, inom ramen för en handelstransaktion, som sker via banköverföring kan anses vara gjord i tid, till undvikande av att fordran ger rätt till uttag av dröjsmålsräntor i den mening som avses i nämnda bestämmelse, det datum vid vilket det förfallna beloppet har krediterats borgenärens konto.

29 Denna slutsats kullkastas inte av det resonemang, som i synnerhet förts fram av den finländska regeringen, enligt vilket en sådan tolkning av artikel 3.1 c ii i direktiv 2000/35 leder till att gäldenären på ett orimligt sätt görs ansvarig för den risk som hör samman med handläggningstiden för banktransaktioner.

30 Det räcker att i detta avseende konstatera att det i nämnda bestämmelse just föreskrivs, i slutet, att gäldenären inte ska hållas ansvarig för dröjsmål som inte kan tillskrivas denne. Med andra ord utesluts det i själva direktiv 2000/35 att dröjsmålsräntor ska kunna tas ut när den sena betalningen inte beror på gäldenärens agerande, vilken med iakttagande av den aktsamhet som krävs har beaktat de tidsramar som normalt gäller för att genomföra banköverföringar.

31 För övrigt är det, såsom den tjeckiska regeringen har anmärkt, vanligt inom ramen för handelstransaktioner att nödvändiga tidsramar för verkställande av banköverföringar fastställs genom bestämmelser i föreskrifter eller avtal, så att en gäldenär kan räkna med dessa tidsramar och på det sättet undgå att debiteras dröjsmålsränta.

32 Mot bakgrund av det ovan anförda ska frågan besvaras på följande sätt. Artikel 3.1 c ii i direktiv 2000/35 ska tolkas så, att det enligt denna bestämmelse krävs, för att en betalning som sker via banköverföring ska medföra att rätt till uttag av dröjsmålsränta avvärjs eller bringas att upphöra, att det förfallna beloppet krediteras borgenärens konto i tid.

Rättegångskostnader

33 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (första avdelningen) följande:

Artikel 3.1 c ii i Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/35/EG av den 29 juni 2000 om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner ska tolkas så, att det enligt denna bestämmelse krävs, för att en betalning som sker via banköverföring ska medföra att rätt till uttag av dröjsmålsränta avvärjs eller bringas att upphöra, att det förfallna beloppet krediteras borgenärens konto i tid.

Underskrifter